

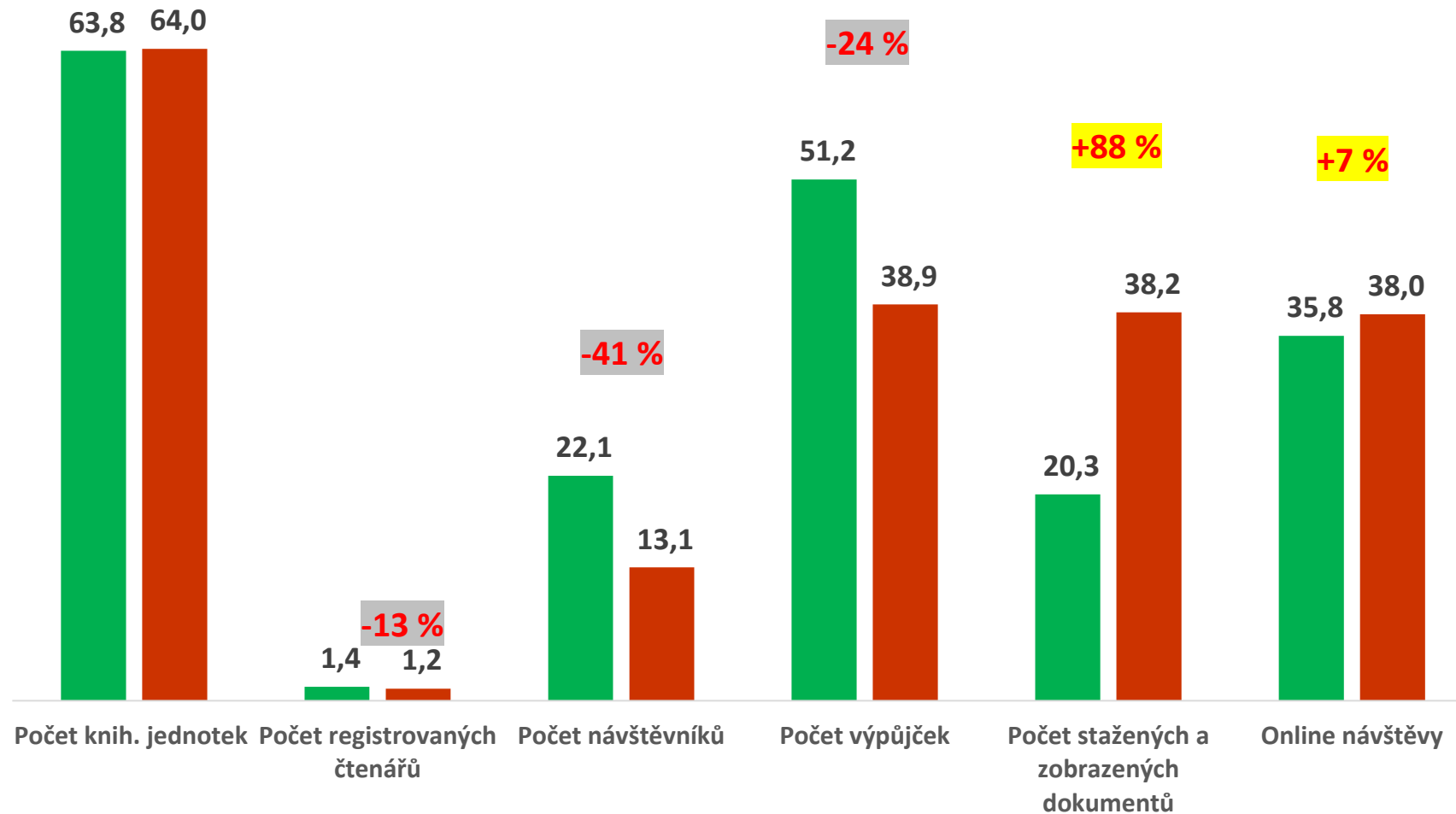
VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Vít Richter
Národní knihovna ČR
vit.richter@nkp.cz
25. 11. 2021

Vliv pandemie na činnost veřejných knihoven

(hodnoty jsou uvedeny v milionech)

■ r.2019 ■ r.2020

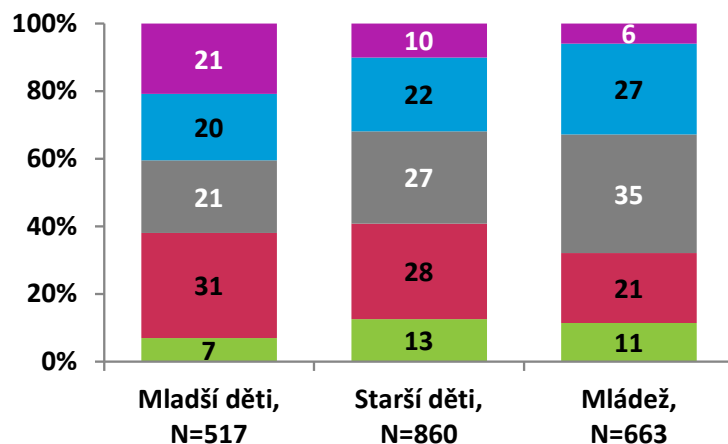

V DOBĚ PŘED PANDEMIÍ KNIHOVNU ALESPON NĚKDY NAVŠTĚVOVALY ZHRUBA DVĚ TŘETINY STARŠÍCH DĚTÍ A MLÁDEŽE

Dívky byly v době před pandemií častějšími návštěvníky veřejných knihoven než chlapci.

Navštěvoval/a jsi veřejnou knihovnu v době před koronavirovou pandemií (v uplynulých letech), když byla otevřena v běžném režimu?

- Ano, pravidelně (několikrát měsíčně)
- Ano, občas (cca 1x měsíčně)
- Ano, málokdy (cca 1 x za půl roku)
- Ne, knihovnu jsem ani v době před pandemií již nenavštěvoval/a
- Nikdy jsem ve veřejné knihovně nebyl/a

Absolutní většina dětí a mládeže ve věku 9–19 let někdy v knihovně byla. Některé do knihovny přivedl rodič, **nejčastěji** se ale s knihovnou **poprvé** setkaly díky škole.

„Máme tu tradici pasování na čtenáře. V 1. třídě každý dostane legítu zdarma na rok.“ (chlapec, 12 let, 6. třída, Vsetín).

PROČ DĚTI DO KNIHOVNY VŮBEC NECHODÍ?

Vystačí si bez knihovny

Umístění knihovny – zmiňováno poměrně často, je „z ruky“

Neví, co vše knihovna nabízí, nebo je nabízené aktivity nelákají

„Jako malá jsem chodila každý den, měli jsme ji blízko. Pak jsme se přestěhovali do Radotína a nemáme poblíž žádnou, tak už nechodím.“ (dívka, 10 let, 4. třída, Praha)

SLUŽEB KNIHOVNY V UPLYNULÉM ŠKOLNÍM ROCE VYUŽILY MÉNĚ NEŽ DVĚ TŘETINY OBČASNÝCH NÁVŠTĚVNÍKŮ

Nejčastěji k vypůjčení knihy zhruba 10 % mladých návštěvníků knihovny využilo zpřístupnění digitálních knihoven.

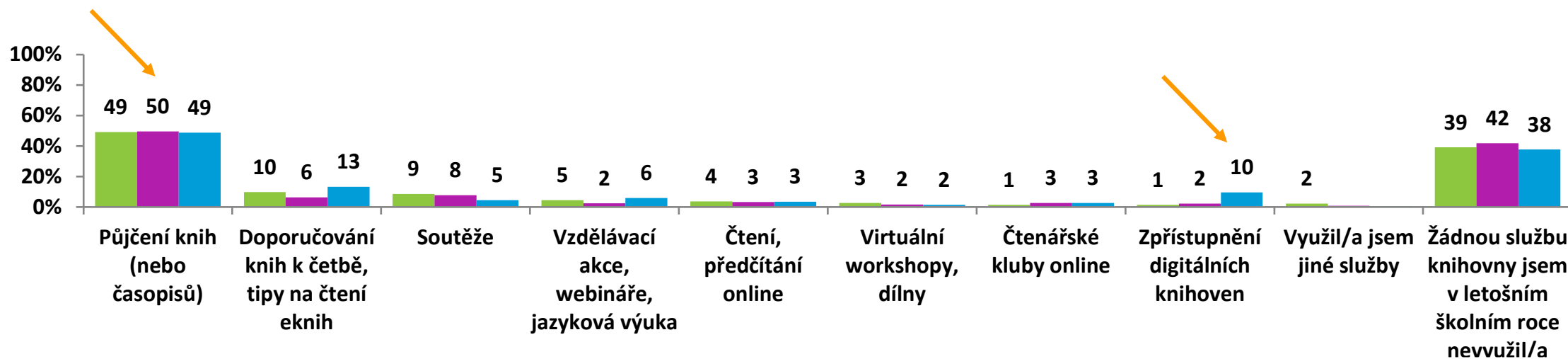
„Využívali jsme výpůjční okénko a rozvoz po Mikulově.“ (matka 6leté dívky z 1 třídy, Mikulov)

„Když byly zavřené knihovny, tak jsem si postahovala alespoň povinnou literaturu. Učitelka nám poslala odkaz na Městskou knihovnu v Praze.“ (dívka, 17 let, 2. ročník SŠ, Nymburk)

Využil/a jsi v tomto školním roce alespoň jednou některou ze služeb veřejné knihovny?

Základ: Navštěvovaly veřejnou knihovnu v době před koronavirovou pandemií alespoň málokdy, N=různé

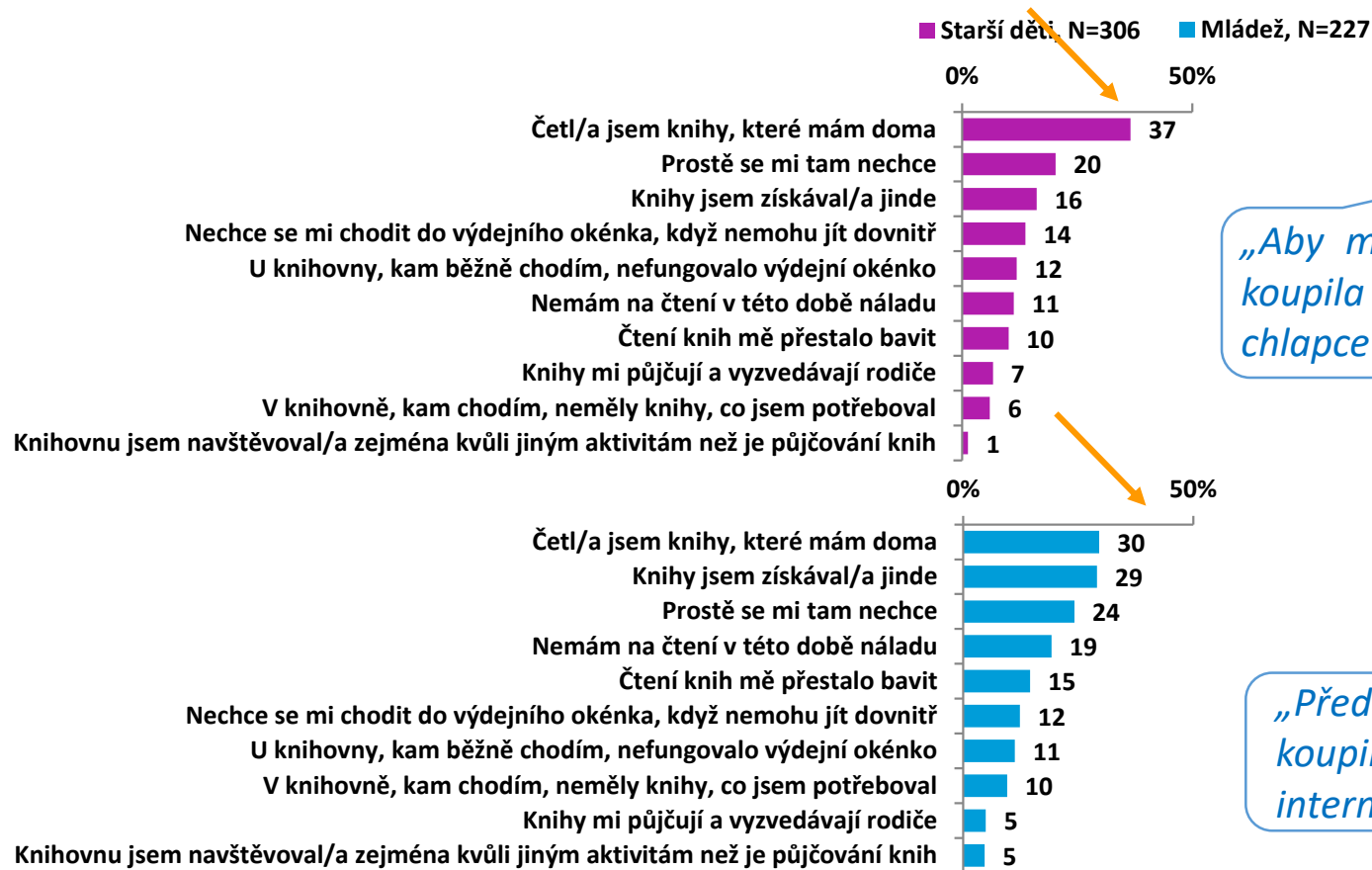
■ Mladší děti, N=310 ■ Starší děti, N=596 ■ Mládež, N=448

PROČ SI DĚTI NEPŮJČILY ŽÁDNOU KNIHU? VYUŽÍVÁNÍ DOMÁCÍCH ZDROJŮ, ZÍSKÁVÁNÍ KNIH JINDE

Proč sis nepůjčil/a v letošním školním roce žádnou knihu z veřejné knihovny?

Základ: Navštěvovaly veřejnou knihovnu před pandemií a nepůjčily si žádnou knihu (nebo časopis) v tomto školním roce, N=různé

„Prostě jsem četl knihy, které jsme měli doma.“ (chlapec, 10 let, 4. třída, Rožnov)

„Aby měl syn co číst, tak jsem knihy koupila přes internet.“ (matka 8letého chlapce z 2. třídy, Praha)

„Začal jsem číst knihy v pdf na počítači. Během lockdownu jsem si na to docela zvykl.“ (chlapec, 17 let, sexta 8letého gymnázia, Praha)

„Před Vánoci byly na chvíli otevřené obchody, tak mi maminka koupila dost knih k Vánocům, jinak kupovala nějaké i přes internet.“ (dívka, 11 let, 5. třída, České Budějovice)

NEJVÍCE NÁVŠTĚVNÍKŮM CHYBĚLA MOŽNOST VÝBĚRU NOVÝCH KNIH

Zejména mladé generaci také vhodný prostor pro trávení volného času nebo pravidelný rituál.

„Během pandemie mi knihovna chyběla. O okénku jsem ale nevěděl.“
(chlapec, 8 let, 3. třída, Liberec)

„Před pandemií jsem si půjčil nějaké knihy, ty mi pak mi došly a delší dobu jsem vůbec nečetl.“
(chlapec, 18 let, 3. ročník gymnázia, Ratiboř)

Knihovny byly velkou část roku uzavřeny nebo byl jejich provoz omezen. Co Ti v té době nejvíce chybělo?

Základ: Navštěvovaly veřejnou knihovnu v době před koronavirovou pandemií alespoň málokdy, N=různé

■ Mladší děti, N=310 ■ Starší děti, N=596 ■ Mládež, N=448

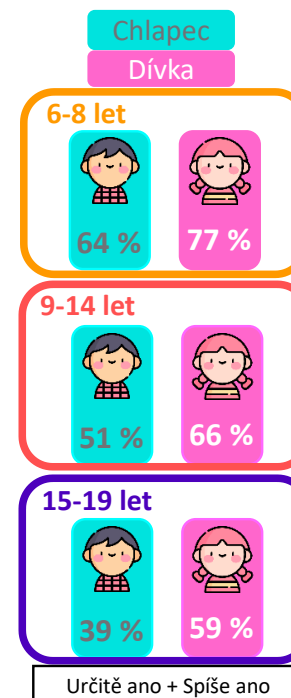
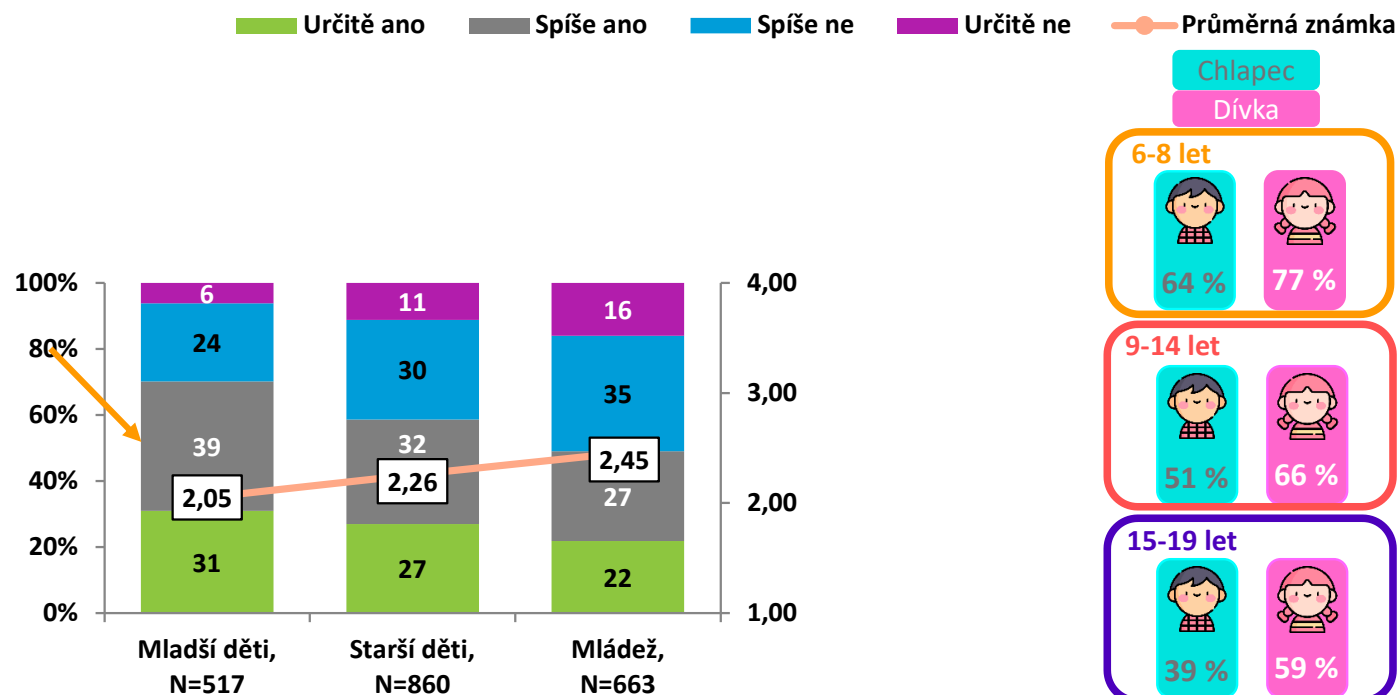
NÁVŠTĚVU KNIHOVNY PO ZRUŠENÍ VŠECH OMEZENÍ PLÁNOVALY NEJVÍCE NEJMLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Výrazně méně mladá generace 15 až 19 let, častěji dívky než chlapci.

Plánuješ začít znovu chodit do veřejné knihovny až omezení spojená s koronavirovou pandemií skončí a knihovny se otevřou v běžném režimu?

Základ: Celý vzorek, N=různé

Průměrná známka:
1 (určitě ano) – 4 (určitě ne).

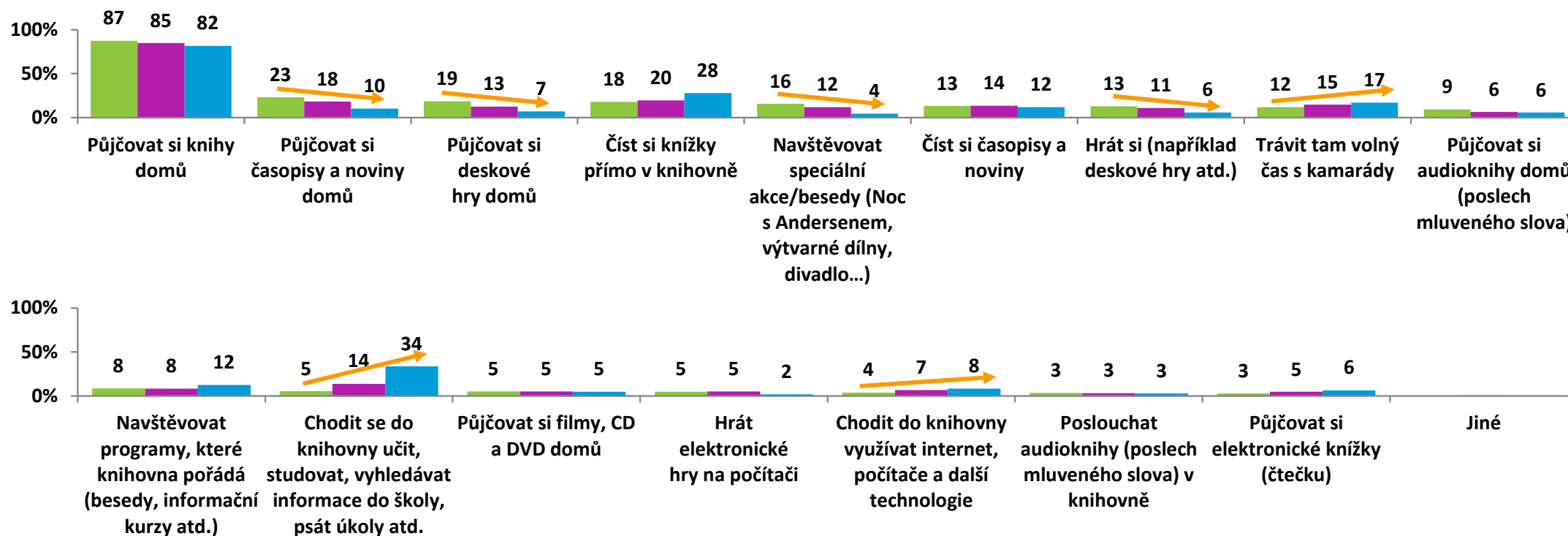
Určitě ano + Spíše ano

NEJČASTĚJŠÍM MOTIVEM NÁVRATU DO KNIHOVNY JE PŮJČOVÁNÍ KNIH, PRO ČÁST MLADÉ GENERACE TAKÉ VHODNÝ PROSTOR PRO STUDIUM

Co všechno plánuješ při návštěvě veřejné knihovny využít, až se knihovny otevřou v běžném režimu?

Základ: Plánují znovu začít chodit do veřejné knihovny až omezení spojená s koronavirovou pandemií skončí, N=různé

■ Mladší děti, N=367 ■ Starší děti, N=501 ■ Mládež, N=333

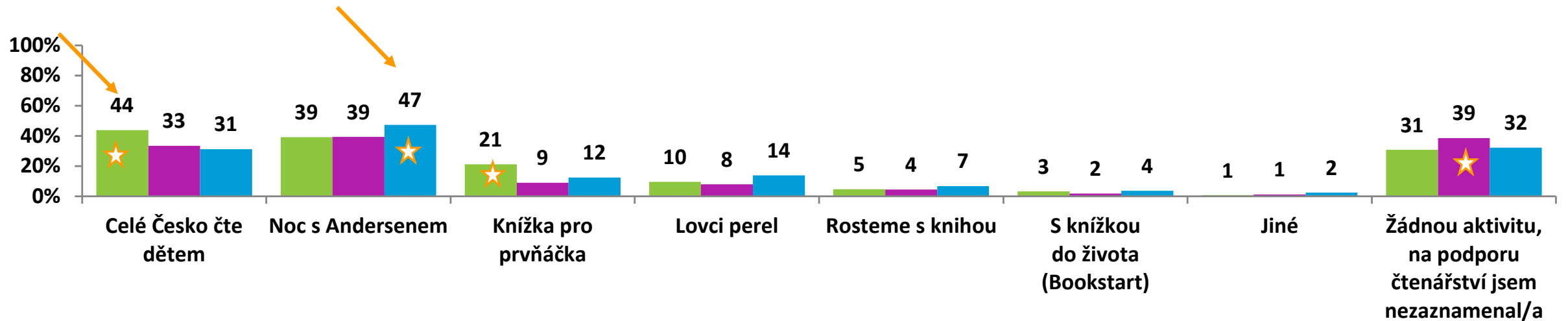
DO POVĚDOMÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE SE NEJVÍCE ZAPSALA NOC S ANDERSENEM, KTERÉ SE JIŽ NĚKDY ZÚČASTNILA ZHRUBA PĚTINA STARŠÍCH DĚTÍ A MLÁDEŽE

U nejmladší generace mírně vyšší povědomí i účast získalo Celé Česko čte dětem, kde účast deklarovalo 16 % nejmladší generace.

Které z následujících aktivit na podporu čtenářství znáš, zaznamenal/a jsi, že existují?

Základ: Celý vzorek, N=různé

■ Mladší děti, N=517 ■ Starší děti, N=860 ■ Mládež, N=663

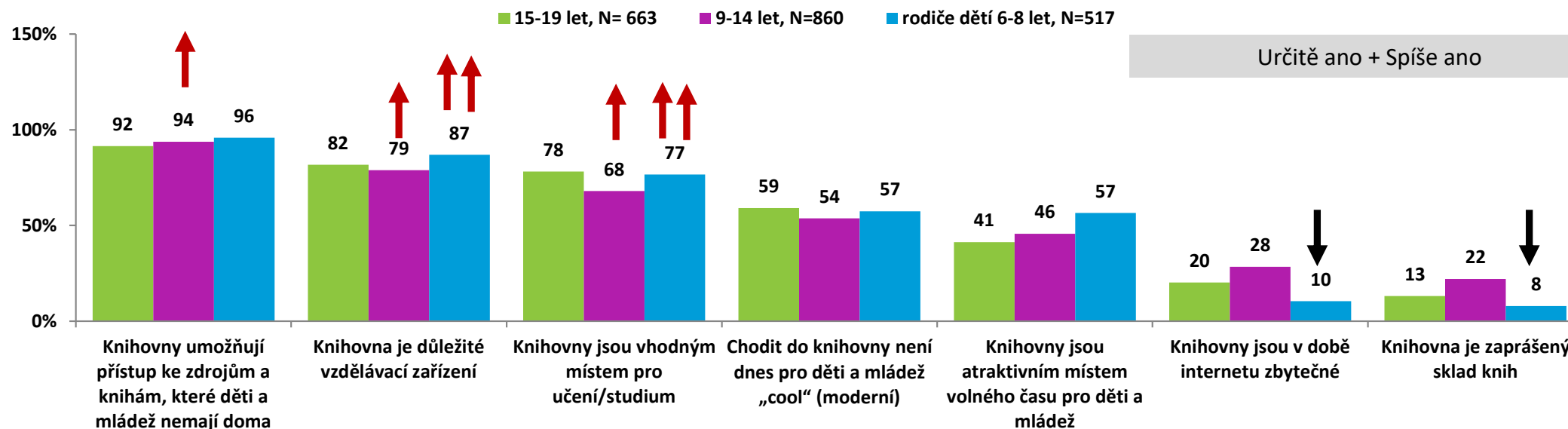
POSÍLENÍ POZITIVNÍCH NÁZORŮ NA VÝZNAM KNIHOVEN ZEJMÉNA V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

Rodiče mladších školních dětí – posílení přínosu četby knih v rámci volnočasových aktivit i jejich významu pro další život. Pokles míry souhlasu s výroky „Děti se dnes věnují řadě jiných, ale stejně hodnotných aktivit jako je čtení knih“, „Význam přínosu čtení knih pro život se v dnešní době přeceňuje“.

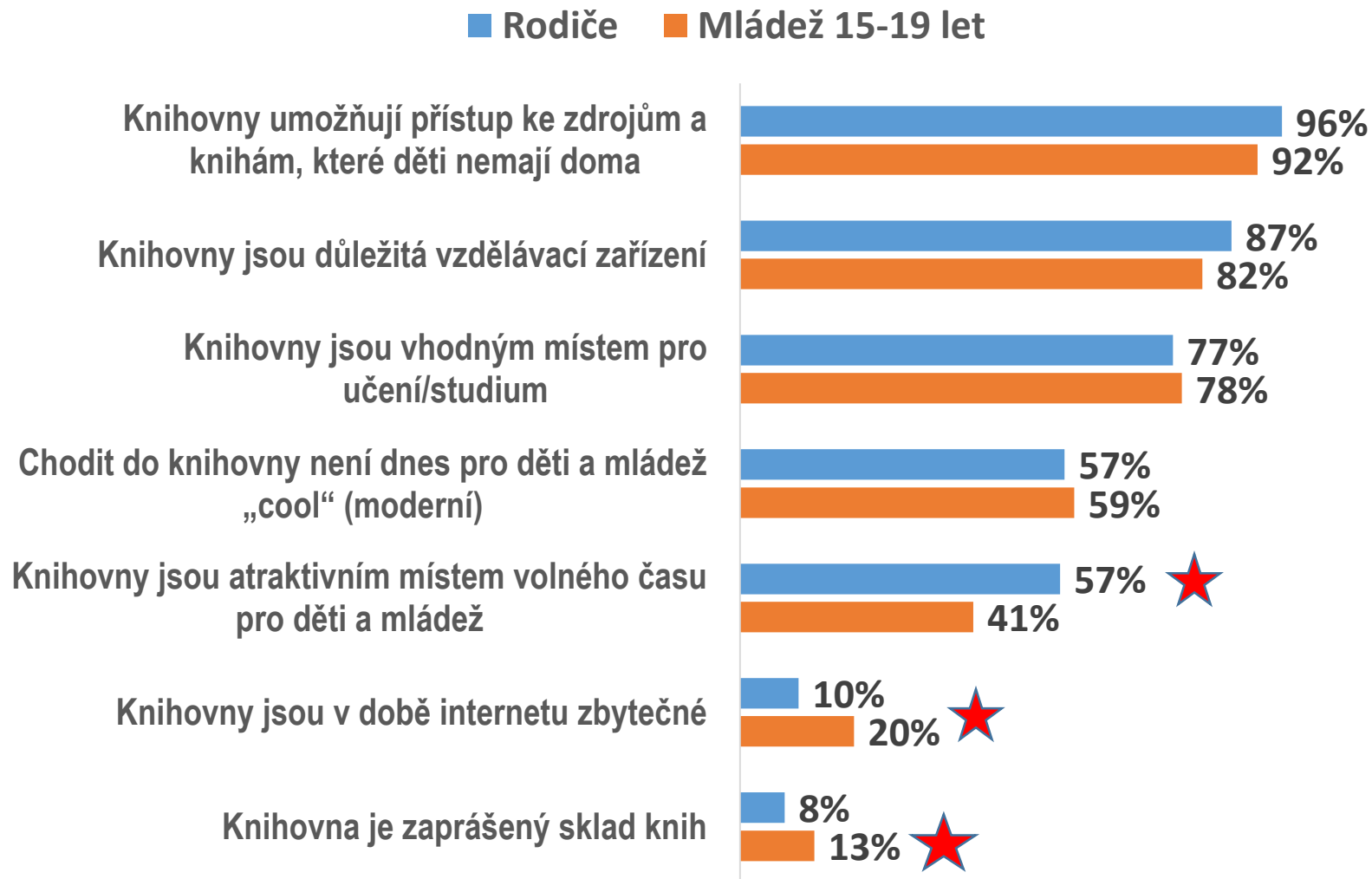
„Lidi můžou číst velké množství knih, i když nemají moc peněz, ušetří. Navíc, kdybych si všechny ty knihy měla kupovat, tak nevím, kam bych je dávala, doma nemáme moc místa.“
(matka 8letého chlapce z 2. třídy, Mělník).

V každém řádku vyber, jak moc souhlasíš, či nesouhlasíš s daným tvrzením/větou:

Základ: Celý vzorek

Jaké jsou názory rodičů a mládeže na veřejné knihovny

JAK BY MĚLA VYPADAT IDEÁLNÍ KNIHOVNA PRO DĚTI A MLÁDEŽ?

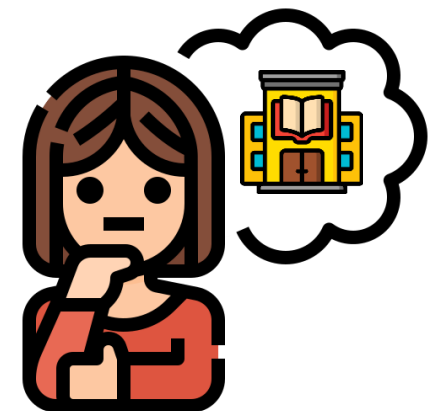
Z individuálních rozhovorů

Rodiče dětí 6 až 8 let – herní koutek, příjemný personál, tiché místo na čtení, **program specializovaný na děti**, přístup vhodný pro kočárek, populární/lákavé knihy, které dítě zaujmou hned při vstupu občerstvení, a kavárna, **co-workingové pracoviště/studijní místnost, kde rodiče pracují a děti si čtou nebo hrají.**

Starší školní děti – **velký výběr knih**, akce pro děti a mládež, místo pro občerstvení, tiché čtení a studování, příjemný personál, **neomezený vstup do všech sekcí**, ale i **kvalitní Wi-Fi připojení**, větší přehlednost a pořádek.

Mládež – podobně jako starší školní děti + větší dostupnost elektronických a interaktivních knih, větší požadavky na knihovnu coby studijní prostor – klid a ticho, příjemný designový a útulný interiér, vhodné osvětlení, velká okna, občerstvení, **více akcí zaměřených na mladé lidi** a také **lepší propagace těchto aktivit.**

Chtěl bych, aby nabízela i stahování e-knih a já je nemusel stahovat na nelegálních portálech.“ (chlapec, 17 let, 2. ročník SŠ, České Budějovice).

TESTOVÁNÍ 3 KONCEPTŮ KNIHOVEN PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Knihovna jako z Bradavic – klidné, tiché a trochu tajemné místo, plné různých útulných zákoutí, kde je možné si zalézt s vypůjčenou knížkou a propadnout se do světa fantazie, případně si nasadit sluchátka a pustit příběh, nabízející zejména hodně nových krásných knih k zapůjčení i čtení na místě nebo i audioknihy a stolní hry. Prostor, kde probíhá pravidelné předčítání z nejlepších knih pro děti a mládež, prostor, kde si děti mohou odpočinout od technologií.

Knihovna jako kulturní a studentský prostor – moderně vybavené prostory nabízející spoustu kulturních akcí pro děti a mládež (autorské čtení, besedy, koncerty, výstavy atd.), kam se dá kdykoliv zajít s kamarády zdarma posedět nebo si dát i dobrou kávu nebo domácí limonádu, nabízející kromě prostoru pro posezení a pořádání akcí i tiché studovny pro přípravu do školy s možností vypůjčení knih a studijních materiálů.

Knihovna jako multimediální laboratoř – místo vybavené nejmodernějšími technologiemi a drahými programy, nabízející zdarma různé vzdělávací kurzy nejen v oblasti médií a technologií, i využívání technologického zázemí ke stříhání filmu, hudby atd. Je možné číst půjčené i donesené knihy, půjčit si a poslechnout audioknihy nebo podcasty a hudbu nebo sledovat nejnovější filmy a seriály zdarma.

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ KONCEPT KNIHOVNY V NEJMLADŠÍ A NEJSTARŠÍ GENERACI

KNIHOVNA JAKO KULTURNÍ A STUDENTSKÝ PROSTOR

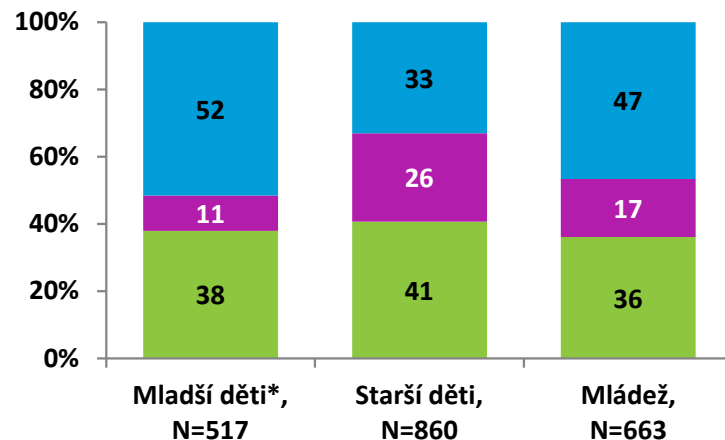
= NEJBLIŽŠÍ AKTUÁLNÍ PODOBĚ KNIHOVNY

U starších dětí zvítězil koncept Knihovny jako z Bradavic.

Jak by podle Tebe měla vypadat moderní knihovna pro děti a mládež, kterou by rádi navštěvovali?*

Základ: Celý vzorek, N=různé

■ Knihovna jako z Bradavic ■ Knihovna jako multimediální laboratoř ■ Knihovna jako kulturní a studentský prostor

Knihovna jako z Bradavic se líbila kvůli klidné, tajemné atmosféře. „Byly by tam úkryty, klid, nikdo by nekřičel, bylo by tam hodně pater, měl bych tam větráček a ticho.“ (chlapec, 8 let, 2. třída, Praha).

Knihovna jako kulturní a studentský prostor – nejbližší odpovídá aktuální podobě knihovny a nejvíce se blíží ideální knihovně z rozhovorů „Příjemné prostředí, besedy a posezení s kamarády... to už dnes dělám a líbí se mi to.“ (dívka, 11 let, prima 8letého gymnázia, Sedlčany).

Multimediální laboratoř polarizuje – někteří nabídku technologií zdarma oceňují, jiní se domnívají, že si děti v knihovně mají od technologií odpočinout „To už nemá s knihovnou nic společného. A děti už těch technologií mají moc.“ (matka 8letého chlapce z 2. třídy, Vizovice)

VEŘEJNÉ KNIHOVNY

Vít Richter
Národní knihovna ČR
vit.richter@nkp.cz
25. 11. 2021